

III Kongres Towarzystw Naukowych

Wystrzałem z feluki – z przyzwolenia dyrektora Muzeum Gdańska, dr. hab. Waldemara Ossowskiego, prof. UG – o godzinie 10.00 w dniu 20 października br. rozpoczął się w Dworze Artusa III Kongres Towarzystw Naukowych. Wydarzenie zorganizowane zostało w dniach 20–22 października przez Radę Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz Gdańskie Towarzystwo Naukowe przy współudziale Miasta Gdańsk, Muzeum Gdańska, Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuki, Uniwersytetu Gdańskiego i Politechniki Gdańskiej

Uroczyste otwarcie Kongresu, Dwór Artusa w Gdańsku

Fot. Łukasz Bień

Uroczyste otwarcie Kongresu, prof. Iwona Hofman i prof. Jerzy Błażejowski

Fot. Łukasz Bień

Uroczyste otwarcie Kongresu, koncert Cappelli Gedanensis

Fot. Łukasz Bień

III Kongres Towarzystw Naukowych przebiegał pod hasłem „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych”. Był wydarzeniem wkomponowanym w obchody 70-lecia Polskiej Akademii Nauk (PAN) i 100-lecia powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki (TPNiS) w II Wolnym Mieście Gdańsku, którego tradycje kontynuują Gdańskie Towarzystwo Naukowe (GTN) i Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki (GTPS). Kongres odbył się pod Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości.

Pierwszego dnia uczestnicy Kongresu zgromadzili się w Dworze Artusa w Gdańsku. Po przemówieniach powitalnych organizatorów, odczytaniu przesłania okolicznościowego Prezydenta RP oraz wystąpieniach wojewody pomorskiego, rektora Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego i gości osobom zasłużonym dla nauki i kultury polskiej wręczone zostały Medale 100-lecia TPNiS, GTN oraz GTPS. Następnie prof. Zbigniew Kruszewski zaprezentował książkę zatytułowaną *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany*,

a prof. Jerzy Błażejowski – książkę zatytułowaną *100 lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego kontynuatora tradycji Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku* (swojego autorstwa) oraz tom specjalny (LXXXI) „Rocznika Gdańskiego” dedykowany 100-leciu TPNiS i GTN. Wykłady inauguracyjne Kongres wygłosili profesorowie: Iwona Hofman („Komunikacja naukowa i popularyzacja wiedzy jako społeczne zobowiązania towarzystw naukowych”), Andrzej Grzywacz („Współdziałanie PAN ze społecznym ruchem naukowym”) i Stanisław Kunikowski („Wkład towarzystw naukowych w tworzenie i rozwój uczelni wyższych w Polsce”). Zwieńczeniem uroczystego otwarcia Kongresu był wyjątkowy koncert Cappelli Gedanensis.

Drugiego dnia uczestnicy Kongresu obradowali w Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnym Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego w Sopocie (sesje plenarne poranna i południowa) oraz w głównym budynku Wydziału Zarządzania UG (sesje problemowe popołudniowe). Obrady zainaugurowały wystąpienia profesorów: Romualda Zabielskiego, wiceprezesa PAN, oraz Grzegorza

Węgrzyna, prezesa Oddziału PAN w Gdańsku. Uczestnicy wysłuchali sześciu wykładów plenarnych skupionych na problematyce: uregulowań prawnych w zakresie społecznego ruchu naukowego, roli towarzystw naukowych lokalnych i regionalnych w rozwoju nauki i aktywności społecznej, integracyjnej funkcji towarzystw naukowych, roli naukowych towarzystw medycznych w kształtowaniu polityki zdrowotnej państwa, roli stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT w szerzeniu wiedzy i wskazywaniu działań na rzecz Przemysłu 4.0 oraz drapieżnej nauki – drapieżnych czasopism i ich wpływu na postrzeganie dyscyplin naukowych w Polsce. Obrady popołudniowe odbyły się w ramach pięciu sesji problemowych dedykowanych: wkładowi towarzystw ogólnych i regionalnych w rozwój nauki i regionów, działaniom towarzystw w naukach społecznych i humanistycznych w kształtowaniu postaw i świadomości społecznej, działaniom towarzystw w naukach biologicznych i rolniczych na rzecz rozwoju nauki, działaniom towarzystw w naukach ścisłych i technicznych oraz naukach o Ziemi na

JUBILEUSZE

Drugi dzień Kongresu, Wydział Zarządzania UG

Fot. Łukasz Bień

Trzeci dzień Kongresu, Politechnika Gdańska

Fot. Łukasz Bień

rzecz gospodarki oraz działaniom towarzystw medycznych na rzecz poprawy zdrowia społeczeństwa.

Obrady w dniu trzecim Kongresu odbyły się w auli monumentalnego Gmachu Głównego Politechniki Gdańskiej. Poprzedziło je zebranie Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN zwołane z inicjatywy przewodniczącej, prof. Iwony Hofman. W sesji przedpołudniowej uczestnicy wysłuchali trzech wykładów plenarnych dotyczących: potencjału i praktyki popularyzacji nauki w dobie medialnych przemian (post)pandemicznych, zaangażowania towarzystw naukowych w rozwój młodych badaczy oraz zainteresowania doktorantów działalnością towarzystw naukowych. W ramach południowej sesji ogólnej prowadzący popołudniowe sesje problemowe w dniu 21 października zaprezentowali postulaty i wnioski z nich płynące.

Istotnym owocem wydarzenia było przyjęcie przez Radę Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, a następnie przez zgromadzonych na zakończeniu Kongresu, uchwały w sprawie społecznego ruchu naukowego. W uchwale tej, dostępnej na stronie internetowej Rady Towarzystw

Naukowych pod adresem: <https://rtn.pan.pl/pl/>, uwypukla się, że „towarzystwa naukowe są ważnym elementem systemu nauki w Polsce”, a swoją działalnością *pro publico bono* wpisują się w politykę państwa, odpowiadają na wyzwania współczesności oraz poszukują rozwiązań służących przyszłym pokoleniom. Przypomina się też, że „pomimo dużego znaczenia i wielu zasług dla polskiej nauki i narodowego dziedzictwa, towarzystwa naukowe nie zajmują należnego miejsca w polityce naukowej państwa”; brakuje bowiem systemowych rozwiązań, które zapewniłyby przetrwanie społecznego ruchu naukowego i uwiecznienie jego ponadczasowego dorobku w publikacjach oraz materialnych pomnikach, takich jak biblioteki, archiwa czy muzea. Uchwała zawiera apel o uznanie „za niezbędne finansowanie organizacji społecznego ruchu naukowego ze środków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego” oraz dostrzeżenie i finansowanie działalności towarzystw przez podmioty gospodarcze. W uchwale wspomina się też o podjęciu przez Radę Towarzystw Naukowych prac nad przygotowaniem projektu ustawy o towa-

rzystwach naukowych, a kończy ją apel do władz państwowych „o zainteresowanie się towarzystwami naukowymi i wsparcie ich funkcjonowania przez trwałe uregulowania o charakterze systemowym”.

* * *

III Kongres Towarzystw Naukowych był niewątpliwą okazją do zaprezentowania potencjału pomorskiej i gdańskiej nauki oraz możliwości działających na tym obszarze instytucji akademickich – co w ocenie autora niniejszego raportu się udało. Dla towarzystw naukowych Kongres był okazją do zaprezentowania unikatowego dorobku i osiągnięć w działalności naukowej i społecznej.

Raport wypada więc zakończyć parafrazą słów wieszczka: „I ja tam byłem, aktywnie w Kongresie uczestniczyłem, a com widział i słyszał, w słowy przekształciłem”.

Jerzy Błażejowski

prezes Gdańskiego Towarzystwa Naukowego
współprzewodniczący
Komitetu Organizacyjnego
III Kongresu Towarzystw
Naukowych